

žitým krokem v procesu rozvoje místního sociálního prostředí.

Uplatnění kulturního kapitálu zaměstnanců firem

Aby byly úspěšné, musí být komunitní projekty odborné, profesionálně vytvořené a také transparentní, musí zapojit odborníky i širokou veřejnost a výsledky musí být srozumitelně publikovány (Petříková at al., 2008). Společensky odpovědná firma může poskytnout odborné znalosti svých zaměstnanců, nutné pro proces projektování, plánování a efektivní využívání existujících zdrojů například tak, že jim umožní zapojit se do přímé práce pracovní skupiny, která se projektováním zabývá. Zkušenosti firemní „plánovači“, obohaceni o znalost problémů komunity, budou jistě cennými partnery při stanovení vizí, priorit a hlavních cílů rozvoje komunity. Stejně tak jejich zkušenosti z organizace a provozu firem budou užítkovány při stanovení pravidel, která budou limitovat monitorování plnění jednotlivých kroků i celkové vyhodnocování plánu.

Přímá podpora procesu rozvoje komunity ze strany firem

Jako další etapu můžeme uvést implementaci plánu rozvoje komunity. Levická (2008) v této fázi zdůrazňuje využívání všech místních zdrojů ke zvýšení zainteresovanosti komunity na realizaci projektů. V této fázi se otevírají možnosti praktické aplikace CSR, mezi něž patří např. firemní dárcovství. Jde o nejčastější formu realizace CSR, kdy nabídnutá pomoc má formu finančního příspěvku, hmotného daru, méně pak poskytnutí služby nebo bezplatného pronájmu prostoru a techniky. Firemní filantropie zahrnuje firemní dobrovolnictví, které spočívá v dobrovolném zapojení zaměstnanců firem do procesu komunitní práce anebo přímo do práce v neziskových organizacích. Tato práce je vykonávána v pracovní době (jinak jde o dobrovolnickou činnost jednotlivce, nikoliv firmy). Náplní práce mohou být jak odborné činnosti a poradenství, tak nejručnější manuální práce. Firmou zřízené nadační fondy, matchingové fondy, společensky prospěšné projekty i zaměstnanec-
ké sbírky jsou rovněž ukázkou firemní filantropie. Právě firmy tedy mohou být tím subjektem, který prostřednictvím sociální sítě svých zaměstnanců vytvoří prostor pro společnou práci všech stakeholderů na rozvoji komunity.

Filantropická prezentace firmy - nejlepší reklama

S rozsáhlou informační kampaní souvisí i poslední etapa, kterou Navrátil (2001) spojuje s hodnocením efektivnosti daného programu a její prezentací veřejnosti (komunitě). Především poslední dvě etapy jsou prostorem pro komunikaci s komunitou, lépe řečeno prezentaci firmy a filozofie její „odpovědné činnosti“. Petříková at al. (2008, s. 89) uvádí, že „efektivní komunikace se stakeholdery je významnou hodnotou, která přináší partnerské zapojení firmy do okolního světa“ a na jiném místě (s. 93), že „firmy mají legitimní právo usilovat o to, aby se jejich stakeholderi dozvěděli o tom, které aktivity jsou firmě vlastní, která část místní komunity se stala jejich cílovou oblastí“. Jinými slovy, v této části se otevírá možnost publicity pro filantropické aktivity firmy ať už v médiích, na webových stránkách charitativních projektů a neziskových organizací, či na veřejných akcích, určených obyvatelům komunity (např. Dny partnerství, Den Země, Veletrh sociálních služeb apod.).

Propagace myšlenky CSR

Výzkumy dokazují (př. agentury IPSON, TAMBOR, viz Macků, 2013), že povědomí českých občanů o CSR i význam filantropie firem při jejich kupních rozhodnutích vzrůstá. Prostor, který se v procesu komunitního rozvoje propagací cílů CSR nabízí, by určitě měl být využit k posílení tohoto trendu. Aktivity komunitního rázu, webové stránky neziskových organizací i obcí, místní periodika apod. otevírají myšlenku CSR nebývalé možnosti.

Závěr

Oblast komunitní práce nabízí společensky odpovědným firmám dosud nevy-

užívaný prostor pro participaci na sociálním fungování občanů z různých sociálních struktur, představitelů a zaměstnanců firem dostávají možnost vstoupit do procesu řešení sociálních problémů. Není tedy bezúčelné nahlížet na komunitní práci jako na určitý prostředek pro praktickou aplikaci realizace konceptu CSR. Komunitní práce otevírá prostor pro rozvoj občanské společnosti, společnosti, kde občané i firmy a další subjekty deklarují odpovědnost za své referenční sociální prostředí. Přestože se neustále objevují nové překážky ve veřejném sektoru i v malých organizacích, objevují se stále nové tendence aktivity CSR co nejvíce podpořit. Téma lze uzavřít slovy Ernesta Hemingwaye: „Velké ideály nepotřebují jen křídla, ale též vhodný terén, z něhož by mohly vzlétnout“.

- 1 CSR - Corporate Social Responsibility (společenská odpovědnost firem).
- 2 Public-Private Partnership.

Literatura:

- Kol. autorů. Napříč společenskou odpovědností firem. 1 vyd. Kladno: AISIS, 2005. 163 s. ISBN 80-239-6111-X.
- Kunz, V. Společenská odpovědnost firem. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. 208 s. ISBN 978-80-247-3983-0.
- Levická, J. Na ceste za klientom. 1. vyd. Trnava: Oliva, 2008. 283 s. ISBN 978-80-89332-03-8.
- Macků, T. Lidé nejsou lhostejní k otázkám CSR ani v dnešní nelehké době. [online]. Ipsos [cit. 2013-04-25]. Dostupné z: <http://www.ipsos.cz/tiskove-zpravy/lid-nejsou-lhostejn-k-ot-zk-m-csr-ani-v-dne-n-nelehk-dob>
- Navrátil, P. Teorie a metody sociální práce. Brno: Marek Zeman, 2001. 168 s. ISBN 80-903070-0-0.
- Pavlik, M. - Bělčík, M. Společenská odpovědnost organizace. CSR v praxi a jak s ním dál. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 169 s. 978-80-247-3157-5.
- Petříková, R. et al. Společenská odpovědnost organizací. 1. vyd. Ostrava: DTO, 2008. 183 s. ISBN 978-80-02-02099-8.
- Příhodová, A. Koncept komunity v komunitní sociální práci. Sociální práce/Sociálna práca, 2004, roč. 4, č. 3, s. 43-56. ISSN 1213-624.

Obě autorky působí v Ústavu veřejné správy a regionální politiky FVP Slezské univerzity v Opavě.

Některé poznatky z 27. mezinárodní populační konference v Busanu

Martina Miskolczi, Petra Dotlačilová, Jana Langhamrová

Na konci srpna se ve druhém největším jihokorejském městě Busanu konala mezinárodní konference demografů a vědců zabývajících se vývojem populací. Na celosvětovém setkání se prezentovali přednášející ze všech kontinentů a účastníci přijeli z více než 170 zemí světa. Organizátoři v moderním prostředí výstavního centra BEXCO připravili a po dobu pěti dnů organizačně zajistili deset až dvanáct souběžně běžících sekcí, což čítalo 308 sekcí rádných, několik sekcí plakátových a také desítky sekcí přidružených.

Ze zaměření příspěvků bylo patrné, že zájem jednotlivých kontinentů a oblastí se liší. Velká pozornost byla věnována rodině, plánování rodiny a plodnosti, těhotenství, potratům, uspořádání rodinného života a zajištění podmínek pro výchovu dětí, a to

včetně hygienických podmínek (čistota vody) a zdravotní úrovně (HIV); dále se autoři zabývali chudobou, sociální heterogenitou populací a nerovnoměrností ve vývoji. Část příspěvků se zaměřovala na migraci a migranty, začlenění migrantů do

nové společnosti a jejich účast na trhu práce. Také bylo možné vysledovat zájem o zdravotní otázky, reprodukci, úmrtnost a prodlužování délky lidského života. Některé sekce byly zaměřeny na mladou část populace - adolescenty. Vzhledem k sou-

časným problémům moderní korejské společnosti se vybrané přidružené sekce věnovaly nízké fertilitě a možnostem, jak ji v Koreji a ve vyspělých zemích podpořit. Problémy vyspělých populací se odrážely v sekcích, které se zabývaly stárnutím, přechodovými strategiemi a dopady stárnutí do všech oblastí lidského života, tedy nejenom z čistě demografického pohledu, ale také dopadů do rodinného života a rolí jednotlivců, sociální pomoci, zdravotnictví, vzdělávání apod.

Příspěvky se ve velké míře zaměřovaly na indickou a čínskou populaci, na vývoj populací v rozvojových zemích, v menší míře i na populace evropských zemí.

Některé z 300 sekcí se zaměřily na úmrtnost v nízkém i vysokém věku, byly zde také představeny různé metody jejího výpočtu. Další pak na vnitřní migraci a dynamiku rodiny, migraci a s ní související strategie, vnitřní migraci studentů s vyšším vzděláním v asijsko-pacifickém regionu nebo na nové techniky používané pro odhady migrace.

Řada tematických okruhů souvisela se stárnutím populace. Jednotlivé sekce se zaměřovaly na prodloužení délky lidského života, stárnutí populace a mezigenerační vztahy, prodloužení lidského života, rodinného života a sociálních tříd v asijsko-pacifickém regionu, také zde byla sekce zaměřená na zdraví a stárnutí v nízké-, středně- a vysokopříjmových zemích. Stárnutí bylo často spojováno s tématem úmrtnosti. Některé sekce se zaměřovaly na nové metody používané pro odhady úmrtnosti, jiné se zabývaly úmrtností v nejvyšším věku, mateřskou úmrtností, rozdíly mezi nadějí dožití u mužů a u žen, např. v zemích Střední a Jižní Ameriky. Neméně zajímavé byly sekce představující pokrokové metody ve výpočtech úmrtnostních tabulek nebo demografických projekcí. Další sekce byly věnovány metodám používaným pro projektování plodnosti, úmrtnosti s ohledem na příčiny úmrtí či při nízké úrovni plodnosti. Jiné se týkaly vzdělání a pracovní síly, vlivu vzdělání na plodnost (analýzy vlivů dosaženého vzdělání na narození druhého dítěte v evropských zemích nebo analýzy plodnosti mužů a žen s vyšším vzděláním v průběhu jejich života), vlivu vzdělání na pracovní příjmy a snížení příjmové nerovnosti, např. v Brazílii. Zajímavý příspěvek popisoval rozdíly ve vzdělání a mechanismy ve změnách pracovní síly tvořené vdanými ženami v Japonsku.

Významnou součástí konference byly sekce zabývající se historickou demografií, chudobou populace či populačním vývojem. Důležité byly také sekce pojednávající o posuzování rizika nákazy HIV u těžko dostupných populací, svazcích rodin stejného pohlaví nebo průzkumu zdraví adolescentů, rizikového chování a jejich úmrtnosti.

V průběhu konference byly rovněž diskutovány změny a pokroky v oblastech

týkajících se demografické metodologie, výpočetních postupů, kvality dat nebo také predikcí a odhadů.

Stárnutí

Stárnutí se postupně přenáší i do méně rozvinutých zemí. Velké populace Číny (1,35 mld. obyvatel) a Indie (1,22 mld. obyvatel) budou během několika desetiletí řešit jeho vážné dopady na fungování celé společnosti. Dopady stárnutí byly řešeny jak z pohledu teoretického (modely demografických projekcí, modely zatížení produktivní části populace, návaznost na výkonnost ekonomiky měřené makroekonomickými ukazateli apod.), tak z pohledu zdravotního a sociálního (tranzice rolí v rodině, změny v sociální péči a zdravotnictví, na trhu práce aj.).

- Kvantifikaci efektu prodloužení věku odchodu do důchodu versus zvyšování míry ekonomické aktivity z pohledu ekonomiky státu se věnoval Sergej Ščerbov, podle jehož odhadu ve většině evropských zemí v roce 2050 nahradí zvýšení míry ekonomické aktivity o jeden až dva procentní body zvýšení důchodového věku o jeden rok. Při diskusi s autorem jsme získali konkrétní výsledky i pro ČR pro náš specifický případ postupně rostoucího důchodového věku.

- Xiujian Peng z Číny prezentovala rozsáhlý a komplexní model, který propojoval demografické procesy v Číně do roku 2050 s fungováním ekonomiky, konkrétně s několika makroekonomickými indikátory, jenž ukazuje na nutnost navyšovat věk odchodu do důchodu a na hrozby vyplývající z nerovnováhy mezi počty mužů a žen.

- Obdobného tématu se dotýkal i příspěvek Elke Loichinger z Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital (IIASA), která připravila projekci indické a čínské populace do roku 2060 dle pohlaví, věku a vzdělání.

- Francouzský autor Ceren Inan ukázal dopady stárnoucí pracovní síly z pohledu psychologického a sociálního (zkoumal psychosociální rizika v práci na populacích Evropské unie, tedy včetně ČR) a z pohledu věku. Podle něj starší pracovníci v období cca pět let před řádným důchodovým věkem vykazují nižší obavy ze ztráty zaměstnání a z ekonomické nejistoty. I zde jsme navázali s autorem kontakt a získáváme konkrétní informace o situaci v České republice.

- Byly představeny různé modely prostorové difúze některých demografických jevů (snižující se plodnosti, kojenecké úmrtnosti, úmrtnosti, rostoucího podílu dětí narozených mimo manželství) pro jejich analýzu v jednotlivých částech země; příspěvky se týkaly Švédska, Belgie, Alžírsko a Švýcarska.

- Velmi zajímavé byly také příspěvky, které se zabývaly dokumentováním efektů minulých konfliktů, hladomorů a přírodních katastrof na úmrtnost. Anglický

autor Richard Kapend se ve svém příspěvku zabýval posouzením počtů zabitých osob v průběhu válečného a neválečného období (vysokého počtu zemřelých během vojenských konfliktů v Demokratické republice Kongo) s cílem odhadnout pomocí projekčních technik vyšší úbytek populace.

- Mexický autor Vladimír Canudas-Romo se ve svém příspěvku zabýval stagnací naděje dožití u mužů a u žen v Mexiku během prvního desetiletí 21. století s důrazem na analýzu vlivu vražd a ostatních příčin úmrtí na hodnotu naděje dožití.

Dalšími zajímavými příspěvky byly ty, které se týkaly produktivity práce ve vyšším věku.

- Mexická autorka Isalia Nava-Bolanos se ve svém příspěvku snažila zjistit, jaké hlavní faktory ovlivňují pracovní sílu tvořenou osobami staršími 60 let k setrvání na trhu práce.

- Příspěvek indického autora Bheemeshwar Reddy Amireddy se zabýval zkoumáním účasti nejstarších osob na trhu práce v Indii od roku 1983 do roku 2010 a analýzou toho, jakým způsobem socioekonomické a demografické faktory ovlivňují rozhodnutí nejstarších osob o účasti na trhu práce.

V sekci s názvem Ohodnocení plánovaného rodičovství (reprodukční politiky) byly prezentovány příspěvky, které se soustředily na zhodnocení vlivu omezení potratů a škrťů v rozpočtu na plánování rodiny v Texasu. Další příspěvek se zabýval politikou reprodukční zdravotní péče pro etnické menšiny ve Vietnamu.

Na téma demografická okna a hospodářský růst se zaměřil Wolfgang Lutz, který se věnoval příznivému účinku změn ve věkové struktuře po poklesu plodnosti, který je znám jako demografická dividendy. Výsledky naznačují, že zlepšení v oblasti dosaženého vzdělání je klíčem k produktivitě a růstu příjmů a že podstatná část demografické dividendy je založená na dividendě ve vzdělávání. Obdobně se Anrudh Jain v příspěvku „Společné pojitko mezi politikou, přispívající ke změně plodnosti a demografické dividendě“ zabýval příležitostmi pro rychlý hospodářský růst na základě trvalého poklesu plodnosti v Indii. Autor zde poukazyval na nejednotné načasování v indických státech a tudíž rozdílné využití tohoto potenciálu.

Na jedné z přidružených sekcí odborníci z komerčních společností (Samsung, NTT) a Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) prezentovali možnosti moderní techniky využitelné pro stárnoucí společnosti. Mezi takové inovace patří využití mobilních zařízení (mobilních telefonů, hodinek apod.) a dalších zařízení, která jsou schopna monitorovat, sbírat a vyhodnocovat informace o pohybu, životním stylu a zdraví svých majitelů a v neposlední řadě přivolat nebo i samostatně poskytnout odbornou pomoc v okamžiku krize. Tato sekce se přirozeně nazývala „Smart Technology“.

Plakátové sekce

Různorodost světového setkání byla dokreslena širokou a bohatou přehlídkou plakátů, které se lišily jak zaměřením, tak způsobem zpracování. Jejich autoři po celý den umožnili zájemcům diskutovat o tématu, vzniklo tak zajímavé otevřené diskusní

forum. Během konference proběhlo hned několik plakátových sekcí se zaměřením na demografické metody a data, zdraví a dlouhodobost populace, pracovní sílu a vzdělání, migraci a urbanizaci, kvalitu dat v demografických průzkumech, historickou demografii nebo biodemografii.

Více informací:

<http://www.iussp.org/en/event/17/info>
<http://www.iussp.org/sites/default/files/Cofnference%20Programme.pdf>

Autorky patří do kolektivu katedry demografie VŠE v Praze.

Informační servis čtenářům

Apel na přehodnocení přístupu k denní péči o děti

Hana Hašková a Steven Saxonberg (eds.), Jiří Mudrák. Péče o nejmenší: boření mýtů.

Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 199 s. ISBN 978-80-7419-114-5

Prosazování efektivního rozvoje služeb denní péče o děti stále brání stereotypní pojmání jejich koncepce a role i jistá strnulost celého systému. Autoři recenzované publikace si proto dali za cíl „odhalit a diskreditovat ty mýty, které jsou na české politické a mediální scéně reprodukovány a blokují otevřenou společenskou a politickou diskusi i reformu rodinné politiky“ (s. 8). Na tvorbě publikace se sešli politolog-ekonom, socioložka a psycholog, což odpovídá charakteru a zdrojům mýtů o denní péči o děti. Podle nich je třeba se vypořádat se sedmi základními mýty, jimž odpovídají jednotlivé kapitoly knihy.

Autoři odhalují ideologický základ kritizovaných názorů a zpochybňují jejich vědeckou podstatu a s použitím výzkumů a analýz, které považují za objektivnější a průkaznější, uvádějí názory odporující těmto mýtům. Prezentují otevřenější přístupy k úloze denní péče o děti a reformní postupy při dalším formování systému této péče i v souvisejících oblastech rodinné politiky.

První mýtus formulují slovy: „každý přece ví, že zařízení denní péče o děti jsou pro děti do tří let škodlivá“. Jsou přesvědčeni, že se zrodil před mnoha lety na základě dezinterpretace kritických studií o důsledcích života dětí v institucionálních bytových zařízeních a že se traduje jako obecně platná pravda, i když ho zahraniční studie vyvracejí. Autor této kapitoly S. Saxonberg porovnává výsledky různých studií, které poukazují na pozitivní i negativní konsekvence institucionální nerodinné denní péče o děti, a poukazuje na obtížnost provádět takové komparace vzhledem k rozmanitosti podmínek, v nichž se systém denní péče realizuje. Podle něj je při analýzách důležité brát v potaz tři zásadní faktory: 1. dlouhodobost nebo krátkodobost dopadů navštěvování zařízení denní péče; 2. kvalitu péče v zařízeních a současně „kvalitu“ rodinného zázemí dětí a 3. v jakém věku děti začaly zařízení navštěvovat (s. 19). O dlouhodobých dopadech existuje poměrně málo studií s různými výsledky. V kontextu analýzy významu kvality zařízení denní péče autor dochází k odmítavému stanovisku vůči jejím alternativním for-

mám (s. 29–30), neboť nezabezpečují tak vysokou kvalitu péče jako „tradiční“ zařízení. Přitom kvalita služeb denní péče se v autorově analýze ukázala jako klíčová při hodnocení dopadů docházky do zařízení denní péče na jedince. Autor na závěr shrnul předpoklady pozitivního přínosu docházky do těchto zařízení.

J. Mudrák se v další kapitole vypořádává s dalším mýtem, formulovaným slovy: „čeští odborníci prokázali, že jesle jsou pro děti nebezpečné“. Autor zde analyzuje jednotlivé obvykle uváděné oblasti psychologických dopadů docházky do zařízení denní péče, zejména pro děti do tří let, a snaží se dokázat, že tzv. vědecké argumenty o škodlivosti jeslí jsou využívány účelově podle hodnotových orientací autorů (s. 40). Negativní postoj českých psychologů k jeslím vysvětluje jejich konzervativními názory na rodinu a genderovou dělbu rolí. Současně ale upozorňuje, že některé odborné názory byly v rámci kritiky jeslí dezinterpretovány. Argumentům zpochybňujícím přínos jeslí kvůli negativním dopadům na sociabilitu dětí a na jejich emoční a kognitivní vývoj se autor brání s využitím výsledků výzkumů, jež ukazují složitější determinaci a diferenciaci vlivu kolektivní výchovy nejmenších dětí na jejich další život. Celkově na mne však tato kapitola působí dojmem, že se zde autor také plně neubrání použití poněkud zjednodušujících soudů o komplikované problematice a přeceňuje vliv odborného diskursu na vývoj jeselských zařízení. V dalších kapitolách jsou přitom uváděny i další příčiny.

Třetí mýtus autoři formulují slovy shrnujícími odsouzení jeslí pro jejich spjatost s předlistopadovým režimem: „jesle jsou vynálezem komunistů“. H. Hašková k vyvrácení mýtu využila historii vzniku a rozvoje jeselské péče v ČR. Ukazuje, že problémy dětí docházejících do jeslí pramenily často z externích podmínek, jako byla dlouhá pracovní doba matek či zaoštalost materiálního vybavení jeslí a převis poplatků nad nabídkou. Rozvoj zařízení péče o děti do tří let v evropských zemích, kde komunisté nikdy nebyli u moci, jsou dle autorky potvrzením toho, že podpora jeslí

komunisty nebyla až tak výjimečná a tím méně ovlivňuje současný (ne)zájem o jesle ze strany rodičů.

Čtvrtý mýtus je definován slovy „pro děti je přirozené, aby se svou matkou zůstávaly doma do tří let věku“ a jemu věnovaná kapitola je svým způsobem podrobnějším rozvinutím jedné z tezí obsažených v druhém mýtu. Rozdělení dětí z hlediska možnosti a vhodnosti denní nerodinné péče podle hranice dosažení tří let je stále velmi silně zakořeněno, ačkoliv v soukromé sféře roste nabídka individuálního a diferencovaného přístupu k předškolním dětem pod hlavičkou společného zařízení. Autoři Hašková a Saxonberg se snaží tento mýtus vyvrátit s využitím příkladů ze zahraničí, kde tato hranice uplatňována není, ale současně hledají a nacházejí kořeny tohoto rozdělení „v morálních debatách o potřebě dětí osvojit si morální hodnoty a v odhadech náboženských vůdců o tom, kdy jsou děti dostatečně staré na to, aby mohly začít chápat morální otázky“ (s. 95–96). To jistě ukazuje na ideologické vlivy, nicméně osobně bych tu viděla obecnější otázky, odkdy jsou děti schopné určitého způsobu vzdělávání, přičemž s hranicí tří let souhlasit nelze. Autoři kritizují, jak je tato hranice zdůvodňována poznatkami vývojové psychologie o škodlivosti kolektivní výchovy pro „příliš malé“ děti. Do této kapitoly jsou zařazeny i úvahy o roli otců a pochybnosti o tom, zda mohou být dobrými pečovateli, jsou pojednány jako další „dílič“ mýtus.

Také ve výzkumech zjišťované postoje, že „Češi a Češky jesle nechtějí“, chápou autoři Hašková a Saxonberg jako další mýtus. Na diskrepancích mezi zjišťovanými odpověďmi na obvykle kladené otázky o zájmu o kolektivní zařízení denní péče, o vlivu těchto zařízení na děti a o roli ženymatky autoři ukazují, že se nejedná o jednoznačné odmítání nerodinné péče, které je navíc různě determinováno a diferencováno. Ženy si přitom uvědomují, že za nedostupnost jeslí platí snížením materiální úrovně rodiny a komplikovanější profesní kariérou. Autoři též analyzují, nakolik je odmítání jeslí podmíněno jejich negativním obrazem ve společnosti.